

یک نام. یک دنیا قیام

چرا، حضرت مهدی علیه السلام به نام شریف قائم، نامیده شده اند؟

در ارتباط با این سوال روایاتی وجود دارد که حکمتهایی از این نامگذاری را بیان داشته اند:

* عَنْ الثُّمَالِيِّ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا جَعْفَرٍ مُحَمَّدَ بْنَ عَلِيٍّ الْبَاقِرَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: لِمَ سُمِّيَ الْقَائِمُ قَائِمًا؟ قَالَ: لَمَّا قُتِلَ جَدِّي الْحُسَيْنُ عَلَيْهِ السَّلَامُ ضَجَّتِ الْمَلَائِكَةُ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ بِالْبُكَاءِ وَالتَّحِيْبِ، وَقَالُوا: إِلَهَنَا وَسَيِّدَنَا، أَتَغْفُلُ عَمَّنْ قَتَلَ صَفْوَتَكَ وَابْنَ صَفْوَتِكَ وَخَيْرَتَكَ مِنْ خَلْقِكَ؟ فَأَوْحَى اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ إِلَيْهِمْ: «قَرُّوا مَلَائِكَتِي، فَوَعَزَّتِي وَجَلَّالِي لِأَنْتَقِمَنَّ مِنْهُمْ وَلَوْ بَعْدَ حِينٍ». ثُمَّ كَشَفَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَنِ الْأَئِمَّةِ مِنْ وُلْدِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ لِلْمَلَائِكَةِ، فَسُرَّتِ الْمَلَائِكَةُ بِذَلِكَ، فَإِذَا أَحَدُهُمْ قَائِمٌ يُصَلِّي، فَقَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: «بِذَلِكَ الْقَائِمِ أَنْتَقِمُ مِنْهُمْ»^۱.

ابوحمزہ ی ثمالی می گوید، به حضرت باقر علیه السلام عرض کردم: چرا وی را (حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف) را قائم نامیده اند؟ فرمودند: هنگامی که جدم حسین بن علی علیه السلام کشته شد، فرشتگان گریستند و به درگاه الهی ضجه زده، نالیدند و عرض کردند: ای خدا و ای سرور ما، آیا کسی که برگزیده و فرزند برگزیده و بهترین خلق تو را کشته است، رها می کنی؟ خداوند عزوجل به ایشان وحی نمود: «ای فرشتگان من، آرام باشید، قسم به عزت و جلال خودم، قطعاً از قاتلین او انتقام خواهم گرفت اگر چه بعد از گذشت زمانی باشد». سپس خداوند از - خلقت نورانی - ائمه ای که از فرزندان حسین بن علی علیه السلام هستند پرده برداشت، و لذا

^۱ - بحار الأنوار، ج ۳۷، ص ۲۹۴ به نقل از علل الشرایع/علل الشرایع، ج ۱، ص ۱۶۰

فرشتگان خوشحال شدند. در بین فرزندان آن حضرت، یکی از آنها ایستاده بود و نماز می‌خواند. خداوند متعال فرمود: «به این ایستاده (قائم) از ایشان انتقام خواهم گرفت».

* رَوَى مُحَمَّدُ بْنُ عَجَلَانَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: سُمِّيَ بِالْقَائِمِ لِقِيَامِهِ بِالْحَقِّ.^۲

حضرت صادق علیه السلام فرمودند: او را قائم می‌خوانند، زیرا به حق قیام می‌کند.

* عَنْ الصَّقْرِ بْنِ أَبِي دُلْفٍ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا جَعْفَرٍ مُحَمَّدَ بْنَ عَلِيِّ الرِّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ: إِنَّ مِنْ بَعْدِ الْحَسَنِ ابْنِهِ الْقَائِمَ بِالْحَقِّ الْمُنْتَظَرَ.

فَقُلْتُ لَهُ: يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ، لِمَ سُمِّيَ الْقَائِمُ؟ قَالَ: لِأَنَّهُ يَقُومُ بَعْدَ مَوْتِ ذِكْرِهِ، وَارْتِدَادِ أَكْثَرِ الْقَائِلِينَ بِإِمَامَتِهِ.^۳

صقر بن ابی دلف می‌گوید، از حضرت جواد علیه السلام شنیدم که می‌فرمودند: امام از جانب خداوند، پس از حسن (یعنی حضرت عسکری علیه السلام)، فرزندش قائم به حق و آن شخصی است که مورد انتظار می‌باشد. عرض کردم: ای فرزند رسول خدا، چرا او را قائم می‌گویند؟ فرمود: زیرا او پس از آنکه یادش از بین رفته است و اکثر معتقدین به امامتش مرتد شده‌اند، قیام می‌کند.

علت ایستادن و دعا کردن شیعیان پس از شنیدن یا یاد کردن از حضرت با نام قائم علیه السلام و آثار

این عمل چیست؟

در این زمینه هم روایاتی و توضیحاتی داریم:

^۲- الإرشاد، ج ۲، ص ۳۸۳

^۳- کمال الدین، ج ۲، ص ۳۷۸

* رُوِيَ عَنِ الرَّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي مَجْلِسِهِ بِخُرَاسَانَ أَنَّهُ قَامَ عِنْدَ ذِكْرِ لَفْظَةِ الْقَائِمِ، وَوَضَعَ يَدَيْهِ عَلَى رَأْسِهِ الشَّرِيفِ وَ قَالَ: «اللَّهُمَّ عَجِّلْ فَرَجَهُ، وَ سَهِّلْ مَخْرَجَهُ»، وَ ذَكَرَ مِنْ خُصَائِصِ دَوْلَتِهِ.^۴

از حضرت رضا علیه السلام روایت شده است که در مجلسی که در خراسان داشتند، هنگامی که نام قائم برده شد، ایستاده، دست بر سر مبارک خویش گذاشته، فرمود: «اللَّهُمَّ عَجِّلْ فَرَجَهُ، وَ سَهِّلْ مَخْرَجَهُ» و سپس بعضی از ویژگی های دولت حضرت قائم علیه السلام را بیان فرمودند.

مرحوم محدث نوری در کتاب نجم ثاقب و در ذیل تکالیف ما نسبت به حضرت ولی عصر علیه السلام می نویسد: ... تکلیف ششم، برخاستن از برای تعظیم شنیدن اسم مبارک آن حضرت است، خصوص اگر به اسم مبارک قائم علیه السلام باشد، چنانچه سیره ی تمام اصناف امامیه کثرهم الله تعالی بر آن مستقر شده در جمیع بلاد از عرب و عجم و ترک و هند و دیلم؛ و این خود کاشف باشد از وجود مأخذ و اصلی برای این عمل.^۵

مرحوم دبیرالدین، صدرالاسلام علی اکبر همدانی در کتاب «تکالیف الأنام فی غیبة الامام» می نویسد: خبری است که شیخ محمد بن عبدالجبار در کتاب «مشکوٰة الانوار» نقل نموده که: چون دعبل علیه الرحمه قصیده خود را نزد حضرت رضا علیه السلام خواند و به ذکر حضرت حجت عجل الله فرجه رسید، حضرت رضا علیه السلام دست خود را بر سر گذاشتند، و برای تواضع برخاستند، و به راستی ایستاد، و دعا کرد برای آن حضرت به فرج.^۶

^۴ - الزام الناصب، ج ۱، ص ۲۷۰

^۵ - نجم ثاقب، باب ۱۰، تکلیف ۶

^۶ - تکالیف الأنام فی غیبة الإمام (بیوند معنوی با ساحت قدس مهدوی)، ص ۲۴۱

* سئل الصادق عليه السلام عن سبب القيام عند ذكر لفظ القائم من القاب الحجة، قال: لأن له غيبة طولانية، ومن شدة الرافة إلى أحبته ينظر إلى كل من يذكره بهذا اللقب، المشعر بدولته والحسرة بغربته، ومن تعظيمه أن يقوم العبد الخاضع لصاحبه عند نظر المولى الجليل إليه بعينه الشريفة، فليقم وليطلب من الله جل ذكره تعجيل فرجه.^٧

از حضرت صادق عليه السلام از دلیل ایستادن در هنگام ذکر نام «قائم»، از القاب حضرت حجت عجل الله فرجه، سؤال شد. حضرت فرمودند: زیرا برای حضرت حجت علیه السلام غیبتی طولانی است و لذا آن حضرت از شدت مهربانی که به دوستانش دارد، هر کسی که حضرتش را با این لقب - که یادآور دولت حضرتش و ابراز تأسف بر غربت اوست - یاد کند، مورد نظر قرار می دهد. از موارد تجلیل و تعظیم ایشان، آن است که هر بنده ای که نسبت به صاحب (و مولای) خویش خضوع دارد، در هنگامی که مولای بزرگوارش با چشمان شریفش به او می نگرد، از جای برخیزد، پس باید برخیزد، و از خداوند، تعجیل در امر فرج مولایش را درخواست نماید.

مرحوم دبیرالدین، صدرالاسلام علی اکبر همدانی در کتاب «تکالیف الأنام فی غیبة الامام» می نویسد: این مطلب، خود از خصایص آن وجود مقدس و مبارک است که هرکس در هر مکانی و در هر مجلس و محفلی، برآ او بحرأ، برآ او فاجراً، اسم مبارک آن حضرت ارواحنا فده را ببرد، بخصوص اسم قائم را، منظور نظر و محل توجه مخصوص آن حضرت می شود.^٨

مرحوم محدث نوری در کتاب «نجم ثاقب» در موضوع نام قائم عجل الله فرجه و احترام به این نام، مطالب ارزنده ای می آورد که مضمون بخشی از آن، چنین است: از عالم متبحر جلیل، سید عبدالله جزائری، فرزند محدث خبیر

^٧ - الزام الناصب، ج ١، ص ٢٧١ به نقل از کتاب تنزیه الخاطر

^٨ - تکالیف الأنام فی غیبة الإمام (بیوند معنوی با ساحت قدس مهدوی)، ص ٢٤١

سید نعمه الله جزائری، در موضوع برخاستن شیعیان در زمانی که نام حضرت صاحب الزمان علیه السلام برده می شود، سؤال شد. ایشان فرمود: خبری دیده ام که مضمونش، چنین است: «روزی در مجلس حضرت صادق علیه السلام، اسم مبارک آن جناب برده شد، پس حضرت به جهت تعظیم و احترام آن جناب، برخاست».^۹

آیا فواندن ادعیه ای که از نام قائم عجل الله فرجه در آن دعا استفاده شده و یا استفاده از این نام حضرت در دعا ها اهمیت فاصی دارد؟

با عنایت به آثار ویژه ای که با به کار بردن نام «قائم» حاصل می شود، که همان توجه ویژه حضرتش به یادآور این نام شریف می باشد، مناسب است هنگامی که برای آن وجود مقدس دعا می کنیم، در میان دعا از این لفظ شریف استفاده نماییم تا مشمول عنایات بیشتر آن حضرت قرار گیریم. به عنوان نمونه مرحوم صدرالاسلام علی اکبر همدانی در مقدمه ی کتاب «تکالیف الأنام فی غیبة الامام»، دعایی برای حضرت بقیه الله الاعظم روحی و ارواح العالمین لتراب مقدمه الفداء به رشته تحریر می آورده که از نام شریف قائم در میان آن دعا، استفاده شده است:

«اللَّهُمَّ يَا خَالِقَ قَائِمِ آلِ مُحَمَّدٍ، اسْأَلُكَ بِحَقِّ قَائِمِ آلِ مُحَمَّدٍ، أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ قَائِمِ آلِ مُحَمَّدٍ، وَتُعَجِّلَ فَرَجَ قَائِمِ آلِ مُحَمَّدٍ، وَأَرْزُقَنِي رُؤْيَةَ قَائِمِ آلِ مُحَمَّدٍ، وَأَجْعَلَنِي مِنْ أَعْوَانِهِ وَأَنْصَارِهِ وَالْمُسْتَشْهِدِينَ بَيْنَ يَدَيْهِ، وَلَا تُفَرِّقْ بَيْنِي وَبَيْنَهُ طَرْفَةَ عَيْنٍ أَبَدًا وَلَا أَقَلَّ مِنْ ذَلِكَ، وَلَا أَكْثَرَ، يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ».^{۱۰}

^۹ - نجم ثاقب، باب ۱۰، تکلیف ۶

^{۱۰} - تکالیف الأنام فی غیبة الإمام (پیوند معنوی با ساحت قدس مهدوی)، ص ۱۶

ای خالق قائم آل محمد، تو را به قائم آل محمد قسم می‌دهم، که بر قائم آل محمد درود فرستی و ظهور قائم آل محمد را نزدیک گردانی و زیارت قائم آل محمد را روزی ام‌نمائی و مرا از همراهان و یاوران و شهیدان در مقابل او قرار دهی و میان من و او چشم بر هم زدنی - نه حتی کمتر از آن - فاصله و جدائی نیندازی، ای رحم‌کننده‌ترین رحم‌کنندگان.